

INFORMATIEBLAD

VERVAARDIGEN EN VERHANDELEN VAN BIOLOGISCHE PRODUCTEN

Modern toezicht op de biologische landbouw en voedselproductie

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	3
INLEIDING	4
1. ACHTERGRONDINFORMATIE	5
2. BIOLOGISCHE CERTIFICATIE	7
2.1 CERTIFICERING VAN BEDRIJFSACTIVITEITEN	7
2.2 PRODUCTREGISTRATIE	10
3. IMPORT	12
4. EXPORT	13
5. AANDUIDINGEN	14
5.1 ETIKET/VERPAKKING VAN VOORVERPAKTE PRODUCTEN	14
5.2 KASSABON VOOR ONVERPAKTE PRODUCTEN	15
5.3 BUSINESS TO BUSINESS VERPAKKING	16
5.4 FACTUUR VOOR HANDELSBEDRIJVEN	16
5.5 VERVOERSDOCUMENTEN VOOR OPSLAGBEDRIJF OF DIENSTVERLENEND PRODUCTENT	16
5.6 INGREDIËNTENDECLARATIE VOOR "BEREID MET" PRODUCTEN	16
6. HOE CERTIFICEREN WIJ U?	18
BIJLAGEN	
BIJLAGE 1: CHECKLIST BEREIDING	20
BIJLAGE 2: VOORBEELD ETIKET	26
BIJLAGE 3: VOORBEELD KASSABON	27
BIJLAGE 4: VOORBEELD FACTUUR	28
BIJLAGE 5: VOORBEELD VERVOERSDOCUMENTEN	29
BIJLAGE 6: VOORBEELD ETIKET "BEREID MET"	30

INLEIDING

U wilt biologisch gaan werken, maar wat moet u nu doen? Deze vraag krijgen wij regelmatig. Daarom hebben wij de voorwaarden voor biologisch produceren in dit informatieblad voor u uitgewerkt.

In hoofdstuk 1 leest u belangrijke achtergrondinformatie over wat biologisch is en aan welke wetgeving biologische producten moeten voldoen.

Wij beoordelen bij (de certificatie van) uw bedrijf zowel de bedrijfsprocessen als de producten. Hoofdstuk 2 gaat in op de eisen die gesteld worden aan de bedrijfsprocessen en de certificatie van producten.

Natuurlijk kunt u ook biologische producten of ingrediënten importeren. Wij verstaan onder import alleen import van buiten de EU. Informatie over deze import is te vinden in een apart informatieblad over import. Als u producten wilt verhandelen naar landen buiten de EU, leest u alles over export in hoofdstuk 4. Het is van belang dat uw klant een biologisch product kan herkennen. Voor deze herkenbaarheid moet u gebruik maken van aanduidingen, zoals keurmerken en benaming. De regels rondom deze aanduidingen staan in hoofdstuk 5.

Als u na het lezen van al deze informatie heeft besloten om u uw bedrijf te laten certificeren, kunt u in hoofdstuk 6 lezen hoe dit gaat.

1. ACHTERGRONDINFORMATIE

WAT IS BIOLOGISCH?

Een product is biologisch als het is gecertificeerd volgens de geldende regelgeving. Certificeren kan alleen als het product (en de hele keten ervoor) onder controle staat. Skal certificeert alle biologische productie in Nederland.

WIE IS SKAL?

Stichting Skal is dé controleorganisatie voor biologische producten in Nederland. Skal zet zich in voor de aantoonbare betrouwbaarheid van biologische producten. Bent u door Skal gecertificeerd, dan kan u aan uw klanten en afnemers aantonen dat u biologisch produceert. Wij zijn gevestigd in Zwolle. Een aantal medewerkers werkt op kantoor en een aantal werkt in het veld. Zij voeren allen certificerende en toezichthoudende taken uit.

Skal is een stichting. Het bestuur bestaat uit een aantal onafhankelijke leden en een aantal leden afkomstig uit de sectoren die wij certificeren. Wij zijn door het ministerie van Economische Zaken (EZ) aangewezen als enige controleorganisatie in Nederland. Wij zijn onafhankelijk en certificeren biologische bedrijven door te inspecteren, monsters te nemen en toezicht te houden. Wij zijn geen adviesinstantie, promotieorganisatie of belangenbehartiger voor de biologische sector. Om te garanderen dat wij ons werk onafhankelijk uitvoeren, zijn wij geaccrediteerd door de Raad voor Accreditatie op basis van de EN45011 norm.

OP WELKE WETGEVING IS DE BIOLOGISCHE WETGEVING GEBASEERD?

Certificering is gebaseerd op Europese wetgeving. In het bijzonder:

- verordening 834/2007
- en de bijbehorende bepalingen in verordening 889/2008

- en verordening 1235/2008 voor de import.

In dit informatieblad duiden wij ze samen aan als de "biologische verordening". Daarnaast werken wij volgens

- de landbouwkwaliteitswet,
- het landbouwkwaliteitsbesluit 2007
- en de landbouwkwaliteitsregeling 2007.

Naast de Europese en Nederlandse wetgeving, zijn er de Skal-reglementen. Deze reglementen gaan over zaken die niet beschreven staan in de wetgeving (bijvoorbeeld het proces tot certificering, de tarieven voor certificering, bepaalde door Skal gehanteerde interpretaties, bezwaarprocedures, etc.). De Europese wetgeving, Nederlandse wetgeving en onze reglementen kunt u nalezen op www.skal.nl.

IS CERTIFICERING IN DE HELE EU GELIJK?

Alle certificatieorganisaties in de EU inspecteren en certificeren aan de hand van dezelfde Europese verordening. Ieder EU land heeft minstens één certificatieorganisatie. Er zijn landen waar meerdere certificatieorganisaties actief zijn. Dit is een keuze van de afzonderlijke lidstaten. De verschillende certificatieorganisaties wisselen als het nodig is informatie met elkaar uit, bijvoorbeeld over gevonden residuen in een biologisch product. Daarnaast zijn de meeste Europese certificatieorganisaties lid van de EOCC (European Organic Certifiers Council). De EOCC bespreekt de uniformiteit van inspectie en certificatie.

WELKE BEDRIJVEN VALLEN ONDER DE CERTIFICERINGSPLICHT?

Ieder bedrijf dat biologische producten produceert, verwerkt, verpakt, importeert, verhandelt of opslaat moet hiervoor gecertificeerd zijn. Uitzondering hierop zijn winkels of marktkramen die verpakte producten rechtstreeks aan de eindconsument verkopen. Een winkel mag in dat geval haar eigen merk/naam niet op het product (laten) drukken. De uitzondering geldt niet voor webwinkels of groothandelaren. Ook voor opslag aan huis of in een citybox is er geen vrijstelling van de certificatieplicht.

WELKE TYPES CERTIFICERING KENNEN WIJ?

Wij hebben onze bedrijven ingedeeld in een aantal categorieën:

- Landbouw: het bedrijf verbouwt landbouwgewassen en/of houdt dieren.
- Vervaardigen: het bedrijf produceert en/of verwerkt levensmiddelen en diervoeders (inclusief verpakken en etiketteren).
- Import: het bedrijf importeert producten van buiten de EU.
- Eerst geïmporteerde: het bedrijf neemt als eerste geïmporteerde producten (in opdracht van de importeur) in ontvangst.
- Handel: het bedrijf verhandelt/ verkoopt biologische producten onder eigen (handels)naam. Of het bedrijf verkoopt biologische producten van derden door. U mag alleen gecertificeerde producten verhandelen. Dit betekent dat zowel de producent als de receptuur gecertificeerd moet zijn.
- Opslag: het bedrijf slaat producten op (van een andere marktdeelnemer).

- Product: Als u een producent of handelaar bent in biologische producten is het nodig dat het product wat u verkoopt of produceert is goedgekeurd

Wij kennen een aantal soorten productcertificeringen:

- Biologisch product: een product dat is samengesteld uit één of meerdere ingrediënten, toegestane additieven en technische hulpstoffen.
- Gangbaar product "bereid met" biologische ingrediënten: een product waarvan minimaal één ingrediënt biologisch is.
- Biologische diervoeders: diervoeder dat naast de toegestane hulpstoffen alleen bestaat uit biologische ingrediënten.
- Diervoeders die u in de biologische landbouw mag gebruiken: diervoeder dat naast de toegestane hulpstoffen bestaat uit biologische-, in omschakelings- of gangbare ingrediënten.

2. BIOLOGISCHE CERTIFICATIE

2.1 CERTIFICERING VAN BEDRIJFSACTIVITEITEN

Voordat wij uw bedrijf kunnen certificeren moet u zelf een kwaliteitsplan/ kwaliteitshandboek opstellen. In het kwaliteitsplan vermeldt u alle maatregelen die garanderen dat u aan de voorschriften van de verordening kunt voldoen. U mag een afzonderlijk kwaliteitsplan maken voor de biologische processen, maar u mag het ook integreren in uw bestaande kwaliteitssysteem.

Uw bedrijf is zelf verantwoordelijk voor de inhoud en uitvoering van het kwaliteitsplan. Bij het toelatingsonderzoek beoordeelt de inspecteur uw plan. Tijdens de periodieke inspecties beoordeelt de inspecteur de doeltreffendheid van de uitvoering hiervan.

Een kwaliteitsplan voor een productiebedrijf bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

- Bedrijfsbeschrijving, wat zijn uw activiteiten en welke wilt u laten certificeren
- Plattegrond, hoe ziet uw bedrijf eruit en waar vindt de biologische productie plaats
- Processchema of procesomschrijving van uw proces(sen), hierin vermeldt u ook alle toevoegingen, eventuele bijproducten en uitval
- Risicoanalyse
- Procedure ingangscntrole
- Procedure scheiding tussen gangbare en biologische productie/opslag
- Procedure traceerbaarheid
- Klachtenregistratie

In bijlage 1 kunt u op basis van uw (verwachte) certificering, bekijken welke processen voor uw

bedrijf van belang zijn. Hieronder leest u per onderdeel, wat wij minimaal verwachten.

RISICOANALYSE

U beoordeelt per proces welke risico's kunnen ontstaan. Een risicoanalyse voor biologische producten heeft vooral op de betrekking op de contaminatie tussen gangbare en biologische ingrediënten/producten (en niet op voedselveiligheidsitems). U benoemt de mogelijke risico's en de daarbij behorende biologische beheerspunten (BBP's). Wij hebben voor u een voorbeeld analyse (op www.skal.nl onder "formulieren") gemaakt, die u kunt aanpassen aan uw eigen bedrijf.

Jaarlijks moet een interne audit plaatsvinden over uw biologische processen, de risico analyse is een belangrijke richtlijn voor de interne audit.

INGANGSCONTROLE

U moet als ontvanger alle biologische producten/grondstoffen controleren. U controleert de volgende punten:

- datum ontvangst
- naam leverancier en zijn vestigingsplaats
- verkoopbenaming van het product, bevat deze een verwijzing naar biologisch
- code/nummer van de controleorganisatie
- traceerbare code (bijvoorbeeld t.h.t)
- hoeveelheid ontvangen product
- of de verpakking gesloten is (als dit van toepassing is)

Deze controle moet u registreren. Dit kunt u op twee manieren doen:

- u registreert uw ingangscntrole op een formulier ingangscntrole of digitaal. Op www.skal.nl onder "formulieren" vindt u een voorbeeld

- u tekent de pakbon af. Als u de pakbon aftekent, moet u een procedure hebben, waarin u minimaal de controlepunten heeft beschreven

In uw administratie moet u de registraties van de ingangscntrole inclusief de bijbehorende CMR's en facturen bewaren.

Als tijdens de ingangscntrole blijkt dat er iets niet klopt en u twijfelt aan de biologische status van het product, moet u Skal op de hoogte brengen.

SCHEIDING PRODUCTIE

Belangrijk voor de productie van biologische levensmiddelen is het voorkomen van vermenging van biologische ingrediënten met gangbare ingrediënten. Dit betekent dat de bereiding altijd gescheiden moet plaatsvinden.

U kunt de biologische producten op een ander tijdstip produceren, op een afzonderlijke machine of in een aparte productieruimte.

Als u zowel biologische producten als gangbare producten op dezelfde machine produceert, moet u contaminatie voorkomen. U moet zorgen voor een procedure met minimaal de volgende punten:

- verplichte actie tussen de gangbare en biologische productie (bv. leegdraaien of reiniging)
- verplichte controle op de resultaten van de actie vóór het begin van de biologische productie
- verplichte registratie van de controle

SCHEIDING OPSLAG

U moet de producten zo opslaan dat u vermenging of verwisseling met gangbare producten uitsluit. Hoe u opslaat is afhankelijk van de verpakking:

- Bij verpakte producten kunt u de biologische en gangbare producten in een gezamenlijk magazijn opslaan. Zorg hier wel voor een goede scheiding, met name tussen grondstoffen die op elkaar lijken en al geopende verpakkingen.
- Bij bulk producten moet u zorgen dat een silo, loods, etc. schoon en leeg is voordat u er biologische producten in opslaat. Dit moet u controleren en u moet deze controle registreren.

Naast een gescheiden opslag is een goede identificatie van biologische producten belangrijk. Dit kan bijvoorbeeld door palletlabels. Voor tussentijdse opslag (voordat het eindproduct geproduceerd wordt) moet dit minimaal een bio-verwijzing en een merkteken voor traceerbaarheid zijn.

TRACEERBAARHEID

Uw producten moeten altijd traceerbaar zijn. In een procedure legt u vast hoe u de traceerbaarheid geregeld heeft, bijvoorbeeld op batch- of lotnummer, THT of leverdatum. Belangrijk bij de tracering is, dat u van elke grondstof precies weet, wanneer, in welke hoeveelheid en in welke producten deze is gebruikt. U kunt uw eigen procedure en registratie ontwikkelen, wij hebben wel een voorbeeld (www.skal.nl onder "formulieren") waar u gebruik van kunt maken.

U moet op basis van uw administratie minimaal 1 keer per jaar een massabalans maken voor een ingrediënt naar keuze over een bepaalde periode. U moet berekenen en aantonen dat de voorraad en productie in overeenstemming zijn.

Als productiebedrijf moet u de volgende berekening uitvoeren: getelde beginvoorraad ingrediënten + ontvangen ingrediënt - gebruikt in productieproces (- reststromen) ≥ getelde

eindvoorraad. U moet de massabalans kunnen onderbouwen met documenten, bijvoorbeeld aankoopfacturen, productiestaten, voorraadtellingen, afleverbonnen, verkoopfacturen, etc.

Als u geen producten produceert maar alleen verhandeld maakt u een massabalans over de inkoop en de verkoop. De producten die u verkoopt moeten in uw administratie traceerbaar zijn. Ook als de opslag hiervan op een andere locatie of door een dienstverlener wordt verzorgd.

KLACHTENREGISTRATIE

Ondanks zorgvuldig handelen, kan het gebeuren dat er een klacht ontstaat over één van uw producten. Deze klachten moet u afhandelen en registreren. In uw registratie moet u de volgende gegevens vermelden:

- alle klachten over de biologische producten
- de maatregelen die u neemt om de klachten op te lossen
- de maatregelen die u neemt naar aanleiding van de klachten, om deze klachten in de toekomst te voorkomen

U mag zelf bepalen hoe u de klachten registreert (digitaal, papier). Op onze website (www.skal.nl onder "formulieren") vindt u wel een voorbeeld waar u gebruik van kunt maken.

VERVOER

U mag bulk producten alleen vervoeren in een gereinigde vrachtwagen. Deze reiniging moet u controleren en registreren. Verpakte producten mag u gezamenlijk met gangbare producten vervoeren.

2.2 PRODUCTREGISTRATIE

HOE MOET U EEN PRODUCT REGISTREREN?

Als u biologische producten produceert of verhandeld is het nodig dat het product wat u verkoopt of produceert is goedgekeurd. Een aanvraag voor een productregistratie kunt u indienen via onze website door in te loggen. Uw aanvraag wordt beoordeeld. Over onze beoordeling ontvangt u bericht.

Voor handelaren die kant en klare producten aankopen van binnen de EU die onder certificering en aanduiding van de leverancier vallen, is een productregistratie niet vereist. Dit is onder voorwaarde dat uw eigen merk / naam niet wordt gebruikt op het etiket. Uw afnemer moet in staat zijn te controleren of u het product van een gecertificeerde leverancier heeft gekocht.

Voor aanvang van het toelatingsonderzoek moet u producten al registreren. Wij beoordelen de receptuur met de afhandeling van het inspectierapport van het toelatingsonderzoek.

Het bewijs dat de ingrediënten / producten biologisch gecertificeerd zijn of dat additieven en technische hulpstoffen gebruikt mogen worden moet u toevoegen in de bijlage van uw aanvraag. Als het product voldoet aan de voorwaarden, certificeren wij het product. Skal gaat natuurlijk vertrouwelijk om met de receptuur.

Als u gecertificeerd bent, kunt u altijd nieuwe recepturen indienen of bestaande recepturen wijzigen. Aan het indienen of wijzigen van recepturen zijn kosten verbonden. Deze vindt u op onze website in het Tarievenblad.

WAAR MOET U AAN VOLDOEN?

Om biologische producten te produceren moet u biologische ingrediënten gebruiken.

Het gebruik van sommige additieven en hulpstoffen is toegestaan maar er moet wel rekening worden gehouden met de bijzondere voorwaarden. Deze informatie kunt u nalezen in bijlage VIII van Verordening 889/2008. Als er bijzondere voorwaarden zijn staan deze specifiek genoemd.

WAT ZIJN BIOLOGISCHE INGREDIËNTEN?

Als u ingrediënten bestelt, is het van belang om na te gaan of het bedrijf waar u de biologische ingrediënten van koopt, hiervoor is gecertificeerd. Van elke leverancier en/ of handelaar moet u een geldige kopie van hun certificaat hebben. Ook moet u minimaal jaarlijks controleren of uw leveranciers nog gecertificeerd zijn.

ZIJN GANGBARE INGREDIËNTEN IN EEN BIOLOGISCH PRODUCT TOEGESTAAN?

Ja, maar niet zomaar. Een biologisch product moet minimaal voor 95% (van de agrarische ingrediënten) uit biologische ingrediënten bestaan. Voor een paar ingrediënten is vastgesteld dat ze onvoldoende biologisch beschikbaar zijn. Deze ingrediënten zijn opgenomen in bijlage IX van verordening 889/2008. Alleen deze ingrediënten mag u gangbaar (niet-biologisch) gebruiken tot maximaal 5%.

Als u een ander ingrediënt wilt gebruiken dat volgens u onvoldoende biologisch beschikbaar is, kunt u hiervoor rechtstreeks ontheffing aanvragen bij de RVO, via het emailadres drbio-import@rvo.nl. Voor een ingrediënt met een ontheffing geldt ook de beperking van maximaal 5%.

ZIJN ADDITIEVEN TOEGESTAAN?

Additieven zijn toevoegingen aan het product die u moet vermelden op het etiket. Voor biologische producten zijn enkele additieven toegestaan. Deze zijn opgenomen in bijlage VIII, deel A van verordening 889/2008. In deze bijlage is een onderscheid gemaakt tussen:

- Levensmiddelen van plantaardige oorsprong (als minimaal 50% van de agrarische ingrediënten plantaardig is)
- Levensmiddelen van dierlijke oorsprong (als minimaal 50% van de agrarische ingrediënten dierlijk is)

Voor sommige additieven zijn bijzondere voorwaarden opgenomen. U mag de producten alleen gebruiken onder deze voorwaarden. Additieven mag u in principe onbeperkt gebruiken. In de bijlage zijn een aantal additieven voorzien van een asterisk, deze moet u behandelen als gangbare ingrediënten (dus in totaal maximaal 5% gebruiken).

ZIJN TECHNISCHE HULPSTOFFEN TOEGESTAAN?

Technische hulpstoffen zijn toevoegingen aan het product die gedurende het productieproces verdwijnen.

U hoeft de technische hulpstoffen niet te vermelden als ingrediënt op het etiket maar wel in de aanvraag voor productregistratie. Voor biologische producten zijn enkele technische hulpstoffen toegestaan. Deze zijn opgenomen in artikel 27 en bijlage VIII, deel B van verordening 889/2008.

Voor sommige hulpstoffen zijn bijzondere voorwaarden opgenomen. U mag de producten alleen gebruiken onder deze voorwaarden.

ZIJN OVERIGE INGREDIËNTEN TOEGESTAAN?

Naast de additieven en technische hulpstoffen zijn er in artikel 27 een aantal overige producten opgenomen die u mag gebruiken:

- preparaten op basis van micro-organismen en enzymen
- natuurlijke aroma's volgens artikel 16 van verordening 1334/2008
- drinkwater
- zout

IS CERTIFICERING OP INGREDIËNTNIVEAU MOGELIJK?

Ja, wij certificeren ook producten met één of meerdere biologische ingrediënten. Deze producten mag u alleen als gangbaar verkopen. U mag alleen in de ingrediëntendeclaratie verwijzen naar biologisch. Voor het gebruik van additieven en technische hulpstoffen gelden dezelfde voorwaarden die gelden voor biologische producten.

Producten die in deze categorie zijn gecertificeerd mogen niet als halffabricaat worden gebruikt in een biologisch product.

ZIJN GENETISCH GEMODIFICEERDE PRODUCTEN (GGO'S) TOEGESTAAN?

Nee, toepassing van GGO's is niet toegestaan in biologische producten. Als u gangbare ingrediënten, additieven of technische hulpstoffen gebruikt, moet u bewijzen dat deze zijn geproduceerd zonder het gebruik van genetische gemodificeerde organismen (GGO's). U moet een GGO-vrij verklaring bij uw leverancier aanvragen en deze in uw administratie bewaren. Een GGO-vrij verklaring mag maximaal één jaar oud zijn.

IS IONISERENDE STRALING TOEGESTAAN?

Nee, het gebruik van ioniserende straling is niet toegestaan.

3. IMPORT

U kunt uw ingrediënten of producten uit Nederland of een ander EU land aankopen. Als u een product uit een land buiten de Europese Unie wilt kopen, kunt u deze importeren. Voor de import van biologische producten zijn er aanvullende voorwaarden. Deze kunt u lezen in het informatieblad over import.

4. EXPORT

Als u producten wilt verhandelen naar landen buiten de EU, is uw certificering door Skal voldoende. Sommige afnemers eisen echter een "certificaat voor export", deze kunt u bij ons aanvragen.

WAT IS EEN CERTIFICAAT VOOR EXPORT?

Dit certificaat staat niet beschreven in de verordening, maar uit ervaring blijkt dat dit certificaat wel wenselijk is. Skal heeft hiervoor de certificaten van oorsprong, ofwel de transactie certificaten (TC) ontworpen. De lay-out van deze certificaten lijkt op het controlecertificaat voor invoer van biologische producten in de Europese gemeenschap.

WAT ZIJN DE VOORWAARDEN?

Het product moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Het product is gecertificeerd door Skal
- Het product moet geproduceerd zijn in de EU of het product moet ingeklaard (vrijgemaakt voor het handelsverkeer) zijn in de EU.
- Het product moet aan de voorwaarden voldoen die genoemd zijn in de vragenlijst op de portal.

HOE MOET U EEN AANVRAAG INDIENEN?

Uw aanvraag kunt u alleen digitaal indienen via uw klantengebied op onze website. Als de aanvraag akkoord is, ontvangt u van ons een certificaat per post.

Onderdeel van de aanvraag is de waarheidsgetrouwverklaring. Voldoet uw aanvraag niet aan de voorwaarden die genoemd zijn in de waarheidsgetrouw verklaring dan voldoet uw aanvraag niet aan de eisen. Maakt u vervolgens toch gebruik van het

TC dan draagt u daarvoor zelf de verantwoordelijkheid.

Om uw aanvragen te verifiëren hebben wij sinds 2016 een vernieuwde procedure. Bij uw aanvragen moet u de volgende onderbouwende informatie kunnen toevoegen:

1. Als de partij afkomstig is van import: een door de douane gestempeld en getekend certificaat voor invoer en een certificaat waaruit blijkt dat de exporteur een geldige bio-certificering heeft voor het product.
2. Een inkoopfactuur van het product of grondstof en een certificaat waaruit blijkt dat de leverancier een bio-certificering heeft voor het product of de grondstof.
3. Inkoopfacturen van de grondstoffen waarmee het product is geproduceerd en het certificaat of de certificaten waaruit blijkt dat de leverancier / leveranciers zijn gecertificeerd voor het geleverde. Productiestaat met grondstoffen gebruik en rendement eindproduct. Bewijs dat de productielocatie een bio-certificering heeft.
4. Een (proforma)verkoopfactuur overeenkomstig met de aanvraag voor het TC.

Op dit moment is het nog niet mogelijk deze informatie toe te voegen aan uw aanvraag voor een TC. U moet echter wel in staat zijn deze informatie te leveren als de inspecteur of de beoordelaar van uw aanvraag hiernaar vraagt.

5. AANDUIDINGEN

U wilt dat iedereen uw producten herkent als biologisch. Voor deze herkenbaarheid moet u, onder voorwaarden, gebruik maken van aanduidingen. Wij leggen u hieronder uit wat u moet doen.

WAT ZIJN AANDUIDINGEN?

Aanduidingen zijn alle verwijzingen naar de biologische productiemethode. Dit zijn:

- de termen biologisch, bio, ekologisch, eko, organic (zie bijlage 1 van verordening 834/2007 voor meer termen)
- het Europees biologisch keurmerk

WAAROP VERMELDT U DE AANDUIDINGEN?

Aanduidingen kunt u vermelden op:

1. Etiket/verpakking van voorverpakte producten
2. Kassabon voor onverpakte producten
3. Business to business verpakking
4. Factuur voor handelsbedrijven
5. Vervoersdocumenten voor opslagbedrijf of dienstverlenend producent
6. Ingrediëntendeclaratie voor "bereid met" producten

Hieronder bespreken we de voorwaarden van deze zes voorbeelden.

5.1 ETIKET/VERPAKKING VAN VOORVERPAKTE PRODUCTEN

Op een verpakking of etiket moet u de volgende aanduidingen gebruiken:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- De productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- Een merkteken voor de traceerbaarheid
- Het codenummer van de controlerende instantie van het land waarin het product

is geproduceerd/ verpakt. NL-BIO-01 is het codenummer van Skal, voor in Nederland geproduceerde/ verpakte producten.

- Het Biologisch keurmerk*
- De herkomst van de agrarische grondstoffen*
- „naam van het land van herkomst“
- „EU Landbouw“ als de grondstoffen in de Europese Unie zijn geteeld
- „niet-EU Landbouw“ als de grondstoffen in derde landen zijn geteeld
- „EU/niet-EU Landbouw“ als een deel van de grondstoffen in de Europese Unie en een ander deel in een derde land is geteeld
- In de ingrediëntendeclaratie moet u vermelden welke ingrediënten biologisch zijn. U kunt dit per ingrediënt aangeven. U mag ook werken met een asterisk (*), waarbij u verwijst naar de biologische status (bijvoorbeeld *= van biologische oorsprong).

NB Uw eigen Skalnummer hoeft sinds 2012 niet meer op de verpakking te staan.

*U mag zelf kiezen of u het Biologisch keurmerk op de voor- of achterkant van een product plaatst. Als u het Biologisch keurmerk meerdere malen op een verpakking gebruikt, hoeft u bij één keurmerk maar het codenummer en de herkomst grondstoffen te vermelden.

Als u het product kant-en-klaar importeert (van buiten de EU) is het niet verplicht om het Biologisch keurmerk te gebruiken. Dit mag wel. Let dan wel goed op het juiste gebruik van de herkomstaanduiding. Dit is „niet-EU Landbouw“.

Het Europees biologisch keurmerk mag gebruikt worden op biologisch honden-, en kattenvoer.

Wie is er verantwoordelijk voor het etiket?

De gecertificeerde die het product onder zijn naam in de handel brengt (de merkeigenaar) is verantwoordelijk voor het etiket. Zijn gegevens moeten op het etiket.

Hoe ziet het Biologisch keurmerk eruit?

Het Europees Biologisch keurmerk ziet er zo uit:

Aan welke opmaak moet het Biologisch keurmerk voldoen?

- De kleur van het biologische keurmerk is Green Pantone (n° [376] and Green [50% Cyan + 100 % Yellow]).
- U mag een zwart-wit keurmerk gebruiken als u geen kleuren kunt drukken.
- Het keurmerk moet minimaal 9 mm hoog en 13.5 mm breed zijn. Er is een uitzondering voor zeer kleine verpakkingen: de hoogte moet dan minimaal 6 mm zijn.
- De verhouding van het keurmerk is 1 : 1.5 (hoogte : breedte).
- Als u het keurmerk gebruikt op een gekleurde verpakking waarbij het verschil in kleur klein is mag u een lijn om het keurmerk trekken.
- Boven en onder het keurmerk mag u een term gebruiken die verwijst naar biologisch.

5.2 KASSABON VOOR ONVERPAKTE PRODUCTEN

Op producten die u pas op de plaats van verkoop verpakt (bijvoorbeeld vlees, brood), moet u de volgende aanduidingen gebruiken:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- De productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- Een merkteken voor de traceerbaarheid
- NL-BIO-01, het codenummer van Skal.
- De gegevens mogen op een begeleidend document bijvoorbeeld een kassabon of op een etiket.

Mag u een keurmerk gebruiken?

Het is toegestaan om het Biologisch keurmerk te gebruiken, maar het is niet verplicht. Voor de herkenbaarheid van het biologisch product, raden wij u aan het keurmerk wél te gebruiken. Als u een keurmerk wilt gebruiken, vindt u onder "voorverpakte producten" meer informatie over het gebruik van dit keurmerk.

5.3 BUSINESS TO BUSINESS VERPAKKING

Op producten die u in grootverpakking (business to business) levert, moet u de volgende aanduidingen gebruiken:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- De productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- Een merkteken voor de traceerbaarheid
- Het codenummer van de controlerende instantie van het land waarin het product is geproduceerd/ verpakt. NL-BIO-01 is het codenummer van Skal, voor in Nederland geproduceerde/ verpakte producten.

Mag u hierop een keurmerk gebruiken?

Het is toegestaan om het Biologisch keurmerk te gebruiken.

Als u een keurmerk wilt gebruiken, vindt u onder "voorverpakte producten" meer informatie over het gebruik van dit keurmerk.

5.4 FACTUUR VOOR HANDELSBEDRIJVEN

Iedere geregistreerde moet zich bekend maken. Als handelaar moet u dit doen op de factuur. U vermeldt de volgende gegevens:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- De productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- Een merkteken voor de traceerbaarheid
- Het codenummer van Skal: NL-BIO-01

Mag u een keurmerk gebruiken?

Het gebruik van het Biologisch keurmerk op begeleidende documenten is alleen toegestaan als alle producten op de factuur biologisch zijn.

5.5 VERVOERSDOCUMENTEN VOOR OPSLAGBEDRIJF OF DIENSTVERLENEND PRODUCTENT

Iedere geregistreerde moet zich bekend maken. Als opslagbedrijf of als u produceert

voor derden moet u dit doen op de leverbon/CMR. U vermeldt de volgende gegevens:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- De productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- Een merkteken voor de traceerbaarheid
- Het codenummer van Skal: NL-BIO-01

Mag u hiervoor een keurmerk gebruiken?

Het gebruik van het Biologisch keurmerk op begeleidende documenten is alleen toegestaan als alle producten op de leverbon biologisch zijn.

5.6 INGREDIËNTENDECLARATIE VOOR "BEREID MET" PRODUCTEN

Op een verpakking of etiket van "bereid met producten" vermeldt u:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- Een merkteken voor de traceerbaarheid
- Het codenummer van de controlerende instantie van het land waarin het product is geproduceerd/ verpakt. NL-BIO-01 is het codenummer van Skal, voor in Nederland geproduceerde/ verpakte producten.
- In de ingrediëntendeclaratie moet u vermelden welke ingrediënten biologisch zijn. U kunt dit per ingrediënt aangeven. U mag ook werken met een asterisk (*), waarbij u verwijst naar de biologische status (bijvoorbeeld *= van biologische oorsprong).
- U moet bij de ingrediëntendeclaratie het percentage biologische ingrediënten vermelden. Dit percentage berekent u ten opzichte van de totale hoeveelheid agrarische ingrediënten (bijvoorbeeld: 60% van de agrarische ingrediënten is biologisch).
- Het woord biologisch en het percentage vermeldt u in dezelfde kleur,

lettergrootte en lettertype als de andere aanduidingen in de ingrediëntendeclaratie.

- U mag alleen verwijzen naar biologisch in de ingrediëntendeclaratie.

U mag producten die vallen onder de categorie biologisch (95-100%) niet etiketteren als "bereid met" producten.

Zijn er uitzonderingen?

In de categorie "bereid met" is één uitzondering. Als het hoofdingrediënt een product van jacht of visserij is, mag u in hetzelfde gezichtsveld als de verkoopbenaming verwijzen naar biologisch.

Wat moet op een factuur/leverbon staan?

Op de factuur en leverbon mag u geen enkele verwijzing naar biologisch gebruiken.

Mag u een keurmerk gebruiken?

U mag geen gebruik maken van het Biologisch keurmerk bij "bereid met"producten.

6. HOE CERTIFICEREN WIJ U?

Als u na het lezen van het informatieblad heeft besloten om zich te laten certificeren, kunt u hieronder lezen hoe dit gaat.

DE PROCEDURE VAN CERTIFICERING

Ieder Nederlands bedrijf dat biologische producten wil produceren, verhandelen of opslaan moet zich bij ons registreren. Het proces tot certificering bestaat uit een aantal stappen:

1. Denkt u erover uw bedrijf biologisch te laten certificeren? Dan doet u er verstandig aan zich eerst breed te oriënteren.
Wanneer u uw bedrijf bij ons aanmeldt via het registratieformulier, gaan wij ervan uit dat uw bedrijf voorbereid is op het toelatingsonderzoek. Het registratieformulier kunt u downloaden van onze website.
2. U vult het registratieformulier volledig in en stuurt dit terug. Zodra wij uw registratieformulier ontvangen en gecontroleerd hebben, bevestigen wij uw registratie en ontvangt u uw unieke Skalnummer.
3. Toelatingsonderzoek: wij voeren binnen 25 werkdagen (5 werkdagen bij spoedprocedure) op uw bedrijf een toelatingsonderzoek uit. De inspecteur gaat samen met u na of uw bedrijf aan de voorwaarden voldoet. Hij noteert deze bevindingen in een rapport. Op kantoor beoordelen wij dit rapport.
4. Certificatie: bij een positieve beoordeling ontvangt u een certificaat. Vanaf dat moment kunt u producten als biologisch verkopen. Certificaten zijn digitaal beschikbaar.

De procedure certificering kan vrij vlot doorlopen worden. Afhankelijk van hoeveel aanvragen tot certificatie er lopen, duurt dit proces ongeveer zes weken.

NA DE CERTIFICERING

Uw bedrijf blijft onder controle staan. Wij bezoeken uw bedrijf minimaal 1 keer per jaar aangekondigd of onaangekondigd. Behalve de aangekondigde jaarlijkse inspectie voeren wij extra inspecties uit, bijvoorbeeld:

- **Hercertificering:** een uitgebreide inspectie op basis waarvan wij uw certificaat verlengen.
- **Flitsinspectie:** een onaangekondigde inspectie waarbij de inspecteur één of enkele aspecten controleert.
- **Herinspectie:** als tijdens een inspectie blijkt dat uw bedrijf op één of meerdere onderdelen niet voldoet, kunnen wij besluiten om op uw kosten een extra inspectie uit te voeren.
- **Monstername:** steekproefsgewijs controleert de inspecteur of uw producten vrij zijn van residuen.
- **Gerichte inspectie:** de inspecteur controleert de balans tussen biologische verkoop en inkoop.
- **Keten inspectie:** de inspecteur controleert verschillende bedrijven van een bepaalde keten op een bepaald aspect.

WAT ZIJN UW PLICHTEN?

- U bent altijd verplicht de inspecteur toegang tot uw bedrijf en uw gegevens te geven.
- U begeleidt de inspecteur tijdens zijn bezoek.
- U heeft de plicht om informatie over en wijzigingen in uw bedrijfsvoering op tijd door te geven aan Skal.
- U moet bij twijfel over de biologische status van een (aangekocht) product Skal informeren.
- U moet uw administratie over uw biologische producten minimaal twee jaar bewaren.

AFWIJKINGEN

Wij gaan er vanuit dat u zich houdt aan de voorwaarden waarop u gecertificeerd bent. De inspecteur controleert dit. Als de inspecteur constateert dat u zich niet of onvoldoende aan bepaalde voorwaarden houdt, noteert hij dit. Op kantoor besluiten wij of u een afwijking en/of een sanctie krijgt voor de overtreding.

Wij kennen drie types afwijkingen:

- Licht: een kleine afwijking die niet direct invloed heeft op het product.
- Ernstig: een ernstige afwijking in het biologische bedrijfsproces waarbij de bio-regelgeving niet is nageleefd. Hoewel het bedrijfsproces verbeterd moet worden, is de bio-status van de producten niet in het geding.
- Kritiek: Het product of bedrijfsproces voldoet niet aan de eisen. De basisprincipes van de biologische (landbouw)productie worden

geschonden. Het product/ perceel verdient de bio-status niet en wordt gedecertificeerd.

Elke verwijzing naar de biologische productiemethode moet van de betreffende producten verwijderd worden. Bij meerdere kritieke afwijkingen of herhaling van de kritieke afwijking wordt het bio-certificaat van uw bedrijf ingetrokken.

U moet iedere afwijking corrigeren. Wij besluiten hoeveel tijd u hier voor krijgt. Als u de afwijking niet of onvoldoende corrigeert, verzwaren wij de afwijking (licht wordt ernstig en ernstig wordt kritiek).

In sommige gevallen besluiten wij dat wij uw certificatie tijdelijk opschorten of intrekken. Dit heeft tot gevolg dat u gedurende een bepaalde periode geen biologische producten kunt leveren. Bij ernstige zaken kunnen wij besluiten u via het tuchtgerecht een strafmaatregel op te laten leggen. U moet hierbij denken aan een berisping, geldboete of een verscherpt toezicht (op uw kosten).

Als er sprake is van fraude (strafrecht), dragen wij de zaak over aan de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA). Zij onderzoeken de zaak en leggen deze voor aan de Officier van Justitie.

BEZWAAR

Wij werken volgens de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB). Dit betekent dat u bezwaar kunt maken tegen onze besluiten. U moet uw schriftelijke bezwaar binnen 6 weken na ons besluit kenbaar maken bij de commissie bezwaarschriften van Skal.

BIJLAGE 1: CHECKLIST

In uw kwaliteitsplan vermeldt u alle maatregelen die garanderen dat u aan de voorschriften van de verordening voldoet. U mag een afzonderlijk kwaliteitsplan maken voor de biologische processen, maar u mag deze ook integreren in uw bestaande kwaliteitssysteem.

Afhankelijk van uw activiteiten zijn de volgende procedures en documenten verplicht:

U bereidt biologische producten:

- Bedrijfsbeschrijving inclusief processchema
- Plattegrond
- Risicoanalyse
- Procedure ingangscntrole
- Procedure scheiding
- Procedure traceerbaarheid inclusief massabalans
- Klachtenregistratie
- (voorbeeld) Leverdocument (bijv. uitgaande leverbon, pakbon palletlabel)
- Productspecificatie
- Kopieën certificaten van uw leveranciers

U verkoopt/handelt in biologische producten

- Bedrijfsbeschrijving
- Procedure traceerbaarheid inclusief massabalans
- Klachtenregistratie
- (voorbeeld) uitgaande factuur
- (voorbeeld) etiket; dit is niet nodig als er uitsluitend voorverpakte producten van een gecertificeerde leverancier worden doorverkocht.
- Productspecificatie (minimaal 1)
- Kopieën certificaten van uw leveranciers

U slaat biologische producten op:

- Bedrijfsbeschrijving
- Plattegrond
- Procedure ingangscntrole
- Procedure traceerbaarheid inclusief massabalans
- Procedure scheiding
- Klachtenregistratie
- (voorbeeld) CMR
- Kopieën certificaten van uw leveranciers

Toelichting checklist

Hieronder leest u per onderdeel, wat wij minimaal verwachten.

Risicoanalyse

U beoordeelt per proces welke risico's kunnen ontstaan. Een risicoanalyse voor biologische producten heeft vooral betrekking op het voorkomen van vermenging tussen gangbare en biologische ingrediënten/producten (en niet op voedselveiligheidsitems). U benoemt de mogelijke risico's en de daarbij behorende biologische beheerspunten (BBP's). Wij hebben voor u een voorbeeld analyse (op www.skal.nl onder "formulieren") gemaakt, die u kunt aanpassen aan uw eigen bedrijf.

Ingangscontrole

U moet als ontvanger alle biologische producten/grondstoffen controleren. U controleert de volgende punten:

- datum ontvangst
- naam leverancier en zijn vestigingsplaats
- verkoopbenaming van het product, bevat deze een verwijzing naar biologisch
- code/nummer van de controleorganisatie
- traceerbare code (bijvoorbeeld t.h.t)
- hoeveelheid ontvangen product
- of de verpakking gesloten is (als dit van toepassing is).

Deze controle moet u registreren. Dit kunt u op twee manieren doen:

- u registreert uw ingangscontrole op een formulier ingangscontrole of digitaal. Op www.skal.nl onder "formulieren" vindt u een voorbeeld.
- u tekent de pakbon af. Als u de pakbon aftekent, moet u een procedure hebben, waarin u minimaal de controlepunten heeft beschreven

In uw administratie moet u de registraties van de ingangscontrole inclusief de bijbehorende CMR's en facturen bewaren.

Scheiding productie

Belangrijk voor de productie van biologische levensmiddelen is het voorkomen van vermenging van biologische ingrediënten met gangbare ingrediënten. Dit betekent dat de bereiding altijd gescheiden moet plaatsvinden. U kunt de biologische producten op een ander tijdstip produceren, op een afzonderlijke machine of in een aparte productieruimte.

Als u zowel biologische producten als gangbare producten op dezelfde machine produceert, moet u vermenging voorkomen. U moet zorgen voor een procedure met minimaal de volgende punten:

- verplichte actie tussen de gangbare en biologische productie (bv. leegdraaien of reiniging)
- verplichte controle op de resultaten van de actie vóór het begin van de biologische productie
- verplichte registratie van de controle

Scheiding opslag

U moet de producten zo opslaan dat u vermenging of verwisseling met gangbare producten uitsluit.

Hoe u opslaat is afhankelijk van de verpakking:

- Bij verpakte producten kunt u de biologische en gangbare producten in een gezamenlijk magazijn opslaan. Zorg hier wel voor een goede scheiding, met name tussen grondstoffen die op elkaar lijken en al geopende verpakkingen.
- Bij bulk producten moet u zorgen dat een silo, loods, etc. schoon en leeg is voordat u er biologische producten in opslaat. Dit moet u controleren en u moet deze controle registreren. Naast een gescheiden opslag is een goede identificatie van biologische producten belangrijk. Dit kan bijvoorbeeld door palletlabels.

Traceerbaarheid

Uw producten moeten altijd traceerbaar zijn. In een procedure legt u vast hoe u de traceerbaarheid geregeld heeft, bijvoorbeeld op batch- of lotnummer, THT of leverdatum. Belangrijk bij de tracersing is, dat u van elke grondstof precies weet, wanneer, in welke hoeveelheid en in welke producten deze is gebruikt. U kunt uw eigen procedure en registratie ontwikkelen, wij hebben wel een voorbeeld (www.skal.nl onder "formulieren") waar u gebruik van kunt maken.

U moet op basis van uw administratie minimaal 1 keer per jaar een massabalans maken voor een ingrediënt naar keuze over een bepaalde periode. U moet berekenen en aantonen dat de voorraad en productie in overeenstemming zijn.

U moet de volgende berekening uitvoeren: getelde beginvoorraad ingrediënt + ontvangen ingrediënt - gebruikt in productieproces (- reststromen) \geq getelde eindvoorraad ingrediënt.

U moet de massabalans kunnen onderbouwen met documenten, bijvoorbeeld aankoopfacturen, productiestaten, voorraad tellingen, afleverbonnen, verkoopfacturen, etc.

Als u geen producten produceert maar alleen verhandeld maakt u een massabalans over de inkoop en de verkoop. De producten die u verkoopt moeten in uw administratie traceerbaar zijn. Ook als de opslag hiervan op een andere locatie of door een dienstverlener wordt verzorgd.

Klachtenregistratie

Ondanks zorgvuldig handelen, kan het gebeuren dat er een klacht ontstaat over één van uw producten. Deze klachten moet u afhandelen en registreren. In uw registratie moet u de volgende gegevens vermelden:

- alle klachten over de biologische producten
- de maatregelen die u neemt om de klachten op te lossen
- de maatregelen die u neemt naar aanleiding van de klachten, om deze klachten in de toekomst te voorkomen

U mag zelf bepalen hoe u de klachten registreert (digitaal, papier). Op onze website (www.skal.nl onder "formulieren") vindt u wel een voorbeeld waar u gebruik van kunt maken.

Etiket

Een etiket van een biologisch product. Op een etiket van een consumentenverpakking moet u het volgende vermelden:

- uw bedrijfsnaam (de gegevens van merkeigenaar moeten op het etiket)

- uw vestigingsplaats
- de productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- een merkteken voor de traceerbaarheid (bijvoorbeeld tht-datum)
- in de ingrediëntendeclaratie moet u vermelden welke ingrediënten biologisch zijn. U kunt dit per ingrediënt aangeven. U mag ook werken met een asterisk (*), waarbij u verwijst naar de biologische status (bijvoorbeeld *= van biologische oorsprong)
- het EU-logo
- NL-BIO-01, het codenummer van Skal
- de herkomst van de agrarische grondstoffen
 - „naam van het land van herkomst“
 - „EU Landbouw“ als de grondstoffen in de Europese Unie zijn geteeld
 - „niet-EU Landbouw“ als de grondstoffen in derde landen zijn geteeld
 - „EU/niet-EU Landbouw“ als een deel van de grondstoffen in de Europese Unie en een ander deel in een derde land is geteeld

Als u een business to business verpakking of een onverpakt product heeft, vindt u op onze website www.skal.nl (onder vervaardigen - aanduidingen) meer informatie.

Factuur/ CMR / Leverbon

Op een factuur en CMR vermeldt u de volgende gegevens:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- De productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- Een merkteken voor de traceerbaarheid
- NL-BIO-01, het codenummer van Skal.

Productregistratie

Voordat u een biologisch product kunt produceren, beoordelen wij de receptuur. U vult hiervoor een "productspecificatie" in via onze website (inloggen op uw klantengebied). Ook voor het verhandelen van een product, heeft u een productregistratie nodig.

In de bijlage moet u alle onderbouwende informatie toevoegen die nodig is om uw aanvraag te beoordelen. Het gaat om:

- o De certificaten waaruit blijkt dat de leveranciers van de biologische ingrediënten of producten gecertificeerd zijn. De gegevens moeten gekoppeld kunnen worden aan de opgegeven ingrediënten.
- o De technische product sheets van eventuele samengestelde ingrediënten, additieven en technische hulpstoffen. De gegevens moeten gekoppeld kunnen worden aan de opgave in de productspecificatie.

- Een technische product sheet van eventuele natuurlijke aroma's waaruit blijkt dat het een natuurlijk aroma is en voldoet aan Verordening 1334/2008.
- Een certificaat van de producent als het doel van de aanvraag handelsproduct (receptuur eigenaar) is. In de productspecificatie moet u duidelijk aangeven waar het product geproduceerd wordt.
- Als uw leverancier het product alleen doorverhandeld het certificaat van zijn leverancier waarmee kan worden vastgesteld dat deze een biologische certificering heeft.
- Een technische product sheet van alle gangbare ingrediënten waarmee een beoordeling op additieven gemaakt kan worden (aanvraag doel 'gangbaar bereid met').

* Voor handelaren die kant en klare producten doorverkopen die onder certificering en aanduiding van de leverancier vallen is een productregistratie niet vereist. Dit is onder voorwaarde dat uw eigen merk / naam niet wordt gebruikt op het etiket. Uw afnemer moet in staat zijn te controleren of u het product van een gecertificeerde leverancier heeft gekocht.

BIJLAGE 2: VOORBEELD CONSUMENTENVERPAKKING

biologische
CHOCOLATE COOKIES
chocolade koekjes met amandelen

180 G NET

biologische
CHOCOLATE COOKIES

Waar koekjes zijn niet alleen lekker maar ook heel gezond, want we hebben alleen de beste biologische ingrediënten gebruikt, oftewel je voor kleine lokale boerenmarkten in ons land.

De groentje van de beste en pureste producten!

ingredienten

koekjesdeeg: rozenbouda*, suiker* (suiker), cacaozaaiolie* 10% (palmolie), rozenbouda* (cacaobonen), appelciderazijn* (suiker) (suiker), ei*, bakpoeder* (suiker), zout*, vanille-extract*, cacaozaaiolie*, vanille-extract*, rozenbouda* (cacaobonen), rozenbouda* (cacaobonen), rozenbouda* (cacaobonen). **Organic ingredients*

Biologische ingrediënten: rozenbouda*, appelciderazijn*, suiker*, cacaozaaiolie*, vanille-extract*, ei*, bakpoeder*, zout*, vanille-extract*, cacaozaaiolie*, vanille-extract*, rozenbouda* (cacaobonen), rozenbouda* (cacaobonen), rozenbouda* (cacaobonen). **Organic ingredients*

gemiddelde voedingswaarden / nutrition facts / durchschnittliche Nährwerte

	100 g
energie / energy / energia	1880 kJ / 449 kcal
vetten / fat / Fett	29 g
vertaalkoolhydraten / carbohydrates / Kohlenhydrate	51 g
eiwitstoffen / proteins / Eiweiß	7 g
zout / salt / Salz	0,7 g

180 G NET

12 10012 88 2018

BIJLAGE 3: VOORBEELD KASSABON

Bakkerij Hendriks	
Apeldoorn	
NL-BIO-01	
Biologische Speculaas	€
Biologisch bruin brood met sesam	€.....

BIJLAGE 4: VOORBEELD FACTUUR

Hendriks AGF Handel				
			Verzendadres:	
Factuurnummer: xxxx			Naam	
Factuurdatum: xxxx			adres	
Debiteurnummer: xxxx			vestigingsplaats	
<u>Artikelcode</u>	<u>Omschrijving</u>	<u>Aantal</u>	<u>Eenheid</u>	<u>Prijs</u>
AB1234	Bio wortelen	100	kg	xx
XY9876	Bio doperwten	150	kg	xx
	NL-BIO-01			

BIJLAGE 5: VOORBEELD VERVOERSDOCUMENT

Hendriks Opslag

Afzender	Ontvanger
Hendriks Opslag	xxxx
Groenteweg 1	xxxx
1000 AA Apeldoorn	xxxx

<u>Artikelcode</u>	<u>Omschrijving</u>	<u>Aantal</u>	<u>Eenheid</u>
AB1234	Bio wortelen	100	kg
XY9876	Bio doperwten	150	kg

NL-BIO-01

BIJLAGE 6: VOORBEELD ETIKET "BEREID MET"

Speculaas
<p>Bakkerij Hendriks Apeldoorn NL-BIO-01</p>
<p>Ingrediënten: biologische tarwebloem, suiker, biologische zonnebloemolie, water, tarwestroop fructose, kaneel, emulgator: lecithine, rijsmiddel: E500, natuurlijk kaneelaroma, zeezout</p> <p>60% van de agrarische ingrediënten is biologisch</p> <p>Tenminste houdbaar tot: 01-12-2014</p>

Voorbeeld etiket "bereid met jacht of visserij"

Biologische hutspot met wild zwijn
<p>Hendriks AGF Apeldoorn NL-BIO-01</p>
<p>Ingrediënten: aardappelen*, wortelen*, uien*, wild zwijn, zeezout</p> <p>*=van biologische oorsprong</p> <p>80% van de agrarische ingrediënten is biologisch</p> <p>Tenminste houdbaar tot: 01-12-2014</p>

Disclaimer:

De regelgeving verandert regelmatig. Voor actuele informatie kunt u op onze website altijd de juiste versie van de verordening, reglementen en informatiebladen vinden.

Dit informatieblad is geschreven door:

Skal > **BIO CONTROLE**

Dr. Klinkertweg 28a < Postbus 384 < 8000 AJ Zwolle

T 038-4268100 < F 038-4268182 < E bereiding@skal.nl < I www.skal.nl